

PEST, I. félév.

15. szám.

April 9. 1868.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31. A pályázatok beiktatásaért tíz sorig minden egyszeri. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre fél-fölvételért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt, a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérjük intézteni, évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Uti tárczából.

(Folytatás.)

Tény az, hogy Bécsben, a „Volksfreund“, „Vaterland“, a derék „Gemeindezeitung“, a „Kirchen Ztg“ és az ujabban keletkezett jó irányu élelzap „Neu Geissel“-n kívül a többi újságok, napi és heti lapok, s torzképes gúnylapok mind zsidókézben vannak, s mérges fulánkjaik, igazolatlan, szemtelen és alávaló megtámadásaik mindig és mindig írásban és képben csak a kath. vallás, annak szent intézményei és személyzete ellen intézettek.

Míg Magyarországon a zsidó-emancipatio minden ellenállás nélkül a nagyrészt kath. országgyűlési képviselők és a szintén kath. felsőház által törvénynyé emeltetik, azalatt hálából, elismerésből, visszatorlásból a bécsi és pesti zsidó irkászok anyaszentegyházunk aláásásán fáradoznak.

Mindez rejtély, s ha megmagyarázzuk is, mégis rejtély marad; — de hiszszük, hogy e homály majd földertül, s az alvó oroszlan a sok sértegetést, boszantást, bántalmazást meg fogja unni, megrázza sörényét, felnyitja szemét.

Mi sohasem bántottunk benneteket, s teljes szívünkkel ohajtjuk, hogy egyesüljete velünk, s népboldogító törvények paizsa alatt élvezzük mindnyájan rang- és vallás különbség nélkül a szabad polgári jogok jótéteményeit. Mi nem avatkozunk zsinagógátok, rabbinusaitok, iskoláitok dolgaiba, belügyeitekbe, alapítványaitokba, jövedelmeitekbe, s ha ájtatosságból így biezgetek vagy ugy; ennyi vagy annyi hosszúságu szíjjat huztok nyakatok- és karotokra, ennyit vagy annyit bőjtöltök — az mind a ti dolgotok, végezzétek a mint tudjátok, legyetek boldogok a magatoké mellett; — de hát ti se bántatok ám minket, ne törődjetek a mi egyházi és vallási szokásainkkal, alapítványainkkal, ne beestelenitétek szentélyünket, ne piszkoljátok püspökeinket, papjainkat, — ezt talán a viszonyosság elvénél fogva joggal követeljük tőletek.

A mit itt a zsidókról szólunk, más vallásu polgártársaink által is kérjük némileg figyelembe vétetni. Mi

nem bántjuk őket, nem sértjük szabad önkormányzati intézményeiket, tiszteljük, becsüljük őket, s ohajtjuk szívünkkel, hogy békében jó egyetértésben, mint hű polgártársak egy jótékony anyahazában egymás mellett megférhessünk; — együtt vértettünk, együtt szenvedtünk, együtt küzködtünk honunk szabadságzászlai alatt, jó- és bal sorsot híven megosztánk, ezer és ezer hazai érdek összefűz bennünket, s a nagy világon e kívül ninesen számunkra hely; — — de hát tiszteljük őket is vallási és sajtóságainkat, szent intézményeinket, ne bántalmazzák azt, a mi előttünk szent és tiszteletre méltó. Kiállotta a mi hitünk s minden szent intézményünk a 18 száz esztendő tűzpróbát, — ha szükség — kiállja az újra is, — de ne izgasson senki hitvalló és vértanui kísérletekkel.

S a zsidóktól és más vallásu atyánkfiaitól tanuljatok ti is hitsorsosaink összetartást, sorakozást, érdekegyeséget régi dicső zászlóitok alatt. Sem zsidó, sem protestáns nem szégyenli, piszkolja egyházi személyzetét, nem állítja pellengérré akár valódi, akár költött hibáért papjait, pedig bizony köztök is elég belső baj, elég családi keserűség van. De maguk közt esendben és minden kihallatszó zaj nélkül elvégzik ügyeiket, orvosolják sebeiket, kötik sérelmeiket; — tegyünk mi katolikusok is ugy. Sorakozzunk, tömörüljünk, fogjunk kezét egymással, hisz közösek érdekeink, s azokat egymást megértve, egymással vállvetve könnyen elintézzük magunk is. Nem szorulunk mi sem a zsidóság, sem más vallásuak eszére, sem erszényére; — ők végezzék a magukét, mi majd a mienket magunk ellátjuk. S ha hitfeleink, ha papjainknál hibát látunk, — hisz ők is emberek, — ne akaszszuk bajunkat a nagy harangra, feddjük, büntessük, javítsuk a keresztény felebaráti szeretet palástja alatt magunk a hibát, s orvosoljuk magunk közt a sebet, mely a piacra kiállítva elleneinknek csak gúnyját, kárörömét növelné.

Bécsnek temérdek jótékony intézetei vannak, me-

lyekre nézve Budapest bizony mostoha gyermek. Ezt teszi az uralkodó császár- és királynak századokon át folytonos székhelye, mely az országok magas családait, legszámosb, legfőbb hivatalnokait, s ezek szükségleteit fedező, ipart és fényüzést képviselő kereskedőket, gazdag bankárokat csoportosít körülré.

Magyarország háromezred harmincz esztendő óta csak alig látá uralkodó királyát néha-néha határai közt; fővárosa Buda néhány nagyobb kormány-épületet és a királyi eddig üres várt kivéve, valami mezővároszhoz hasonlít, — s Pest, melynek ipara és kedvezőbb kereskedői helyzete némü előnyt kölcsönöz ugyan, egy jobb módu kerületi város tekintélyén alig tudott fölebb vergődni.

De másként lesz az ezután. Ha felséges koronás királyunk, s hazánk, országunk őrangyala és dicső nemtője, szép, szeretett királynénk az évről néhány részét Budán és Gödöllőn töltendik, — ha a magyar ministerium a kormányi hatóságokat Budapestre gyűjtendik, — ha az országgyűlés, a felsőház rendszeren Pesten ülésez, — természetes, hogy Budapest is királyi székvárossá, nagygyvá és népessé nővendi ki magát, mely nagyság és népesség sokféle nyilvános és jótékony intézeteket fog teremteni.

Már csak ezen kedvező körülményekből is látszik, mennyit nyert hazánk az 1867-diki kibéküléssel, koronázással, s mennyire érdekében van az egész országnak együtt tartva a béke és egység olajját megbeesülni, és azon, világra, országra és utódainkra ható nagy művet, melyet hazánk legnemesb, legbölesebb, legnagyobb fia Deák Ferencz hosszú tanulmányozás és mély megfontolás után népünk békéjére és boldogítására, a legjobbak legjavának hozzájárulásával életbeléptetett, életfánk gyanánt gondosan ápolni, és minden megtámadás és pártos ellenségeskedés ellen oltalmazni, védeni.

Magyarország még sokban, igen sokban hátra van, — de nyitva áll előtte az út, a kedvező alkalom, a szabadság és alkotmányos élet minden édes jó gyü-

mölesét és előrehaladását elérni. — Csak higgadtan és eszélyesen járjunk el a munkában. Beesüljük meg a békét, és a békés fejlődést; ne zavarjuk idétlen bizalmatlanság, és egymás iránti irigység és agyarkodás által a legszükségesebb előmunkálatokat, s ne kedvetlenítsük el leghivebb, legkipróbáltabb munkásainkat, legtisztéletreméltóbb hazánkfiat — némü csalékony szappanbuborékok miatt, melyeknek hizelgő szép a külseje, de nincs veleje, tartossága alapja.

Amnyit szenvedtünk, amnyit tapasztaltunk, — okuljunk hát. Nekünk békére, hosszú tartós békére és egyetértésre van szükségünk, ha régi sebeinket gyógyítani, temérdek hátramaradásunkat helyrehozni akarjuk.

A ki most, alig megnyert jogaink és szabadságunk, hazánk jobbra fordult sorsa mellett máris megint viszálykodást és pártoskodást szít a honpolgárok, és a hon atyái közt, az ellensége hazájának.

Mi lenne belőlünk, ha a mostani, annyi hazafias föláldozással, annyi erőmegfeszítéssel, annyi nemes szívvel megszerzett, megnyert rend és alkotmányos szabadság ismét megbomlanék? ki az, ki helyébe jobbat merne, fogna állítani? hazug csalárd ígéretekkel tehet valaki, azokkal a tapasztalatlan együgyűekkel ámithatja csábíthatja is, — de a hazát jobb sorsba, rendbe állítani képtelen.

Ha Deák, ki oly nagy, mintha nem is a századunkból való volna, oly tiszta jellemü böles államférfiu, kinek párja alig van Európában, s kit irigyel tőlünk Angol-, Francia- és Németország, ha Deák és párta előbb megbukik, mint hazánk ügyei mélyebb, tartós gyökereket vernek, és életbe lépnek, — akkor a szenvedélyek áradását senki e hazában többé föl nem fogja tartani — és akkor megint oda jövendünk, hol 1849 végén voltunk.

(Folytatása következik.)

Hérics Antal.

Martinián tűzpróbája.

— A szentek életéből. —

Zordon éj van vadonban,
Sakál tutul, farkas ballag;
Imádkozik a remete —
Imaháza sziklabarlang.

Ottkүн vendég rimádkodik:
„Ki az? mi kell? ki jár itten?”
„Egy eltévedt zarándok... ah!
Boesásd be, megáld az Isten.

Vadak üznek! — panaszkodik —
És betámolyg, és didereg...
„Hozott Isten” szólott a szent,
„Jöjj, az éjt kihúszom veled.

Aztán tápot is nyujt neki,
Lefekteti, maga pedig
Belebb vonul a mély ürbe
S ott imázik, esd reggelig.

Reggel felé megnézni megy:
Hogy van a vendég zarándok?
De oh esoda! mi változás!
Előtte egy szép hölgy áll ott.

Olyan kaczér a pipere,
A esáb ügy megbüvéskedik,
Hogy láttára szinte szédül,
Szédül és tán el is esik...

Hah!... De előbb kimegy, szétnéz:
Nem látja-e meg valaki?
Üdén hat rá a levegő
S a nyilt, szabad ég odaki.

Visszajö és már nem szédül;
Csak vére forr, szive dobog:
Belepillantott az Isten
S örvény szélén nyujta jobbot.

— „Mért raksz tüzet Martinián?
Talán nincsen benned elég?
Hah! te dőre még belehágsz?!“
— „Várj, próbálom magam előbb.

Gyere bele te is Zoe —
És ha ki bírjuk állani,
Ugy vétkezzünk; .. de ha nem, úgy
Ne: mert még pokol lángjai“ — —

Megborzad az álzarándok
S piperéit tűzbe dobva,
Bűnbánó lesz... Martiniánt
Igy edzé meg a tűzpróba.

Répásy János.

A megtért gazdag.

Gróf B..... Vilmos azon ifjak közé tartozott, kik életüket öröm- és gyönyörben töltötték; ruháit Párisból, lovaít Angliából, vadászait Tirol-, borait Franciaország-, festményeit Olasz- s ebeit Németországból kapta. A fiatal élvező ily czikkekért az egész világot adózójává tette.

Gazdag, szellemes, szép és közlékeny lévén sok baráttal bírhatott, és mégis unatkozott; huszonegyedik éve óta többé tán egyszer sem mosolygott, úgy hogy el lehet róla mondani a közmondás eme szavait: „Mi sincs többé, mi neki öröme lehetne.“

A vadászatot nem szerette többé, a lakomákat megunta, nem tánczolt többé, nem hitt többé a nők állhatosságában, nem gyönyörködtette őt a művészet és barátság kedves varázsa; mindennel, még a reménységgel is fellehagyott. De nem, csalódom, megmaradt még egy, lelkében mélyen fészkelő, szenvedélye — a játék. — Csak egyedül a kártya- és pénzzel telt játékasztal nyújtott még neki egy kis szórakozást, minden egyéb nem tudott rá hatással lenni, ott még érzett legalább valamit; a játékszerencsének forgandósága, a nyereség és veszteség tudtak csak hozzá szólni még és felindítani. Midőn egy napon rossz szeszélyben s kedvetlenül volt hangolva, kérék őt barátai, adna egy nagyszerű táncmulatságot; kérelmeket meghallgatta, de oly föltét alatt, hogy ő tánczolni nem fog. Egy fiatal művészhez így szólt: „Én önnek pénzt adok az ünnepély megdicsőítésére, hogy annak pompájából mi se hiányozzék.“ — A fiatal festőnek nem kellett ezt kétszer mondani, és valóban a terem felékesítését izlet- és díszteljesen végezte be; soha sem láttak még a derék városban oly pompafényt. Az éjet világos nappallá és a telet kedves tavasszá varázsolák.

A bál a legszigorubb téli időszakban adatott. Több mint nyolcz nap óta a város minden házainak tetőit hó fődte, és azok ereszeiről hosszu s vastag jégesapok függtek le. A földek, rétek befagyott patakok mindenütt hó- s jéglepellet borítottak, a hova csak tekintett az ember, nem látott egyebet, mint zordonságot, kieltenséget, szomorú sivatagokat. A gazdagok fáztak jól elzárt házaikban és tömegestől siettek helyet foglalni a vigan pattogó kándallóhoz. — De az igazi, a valódi szükség a szegényeket szorongatta, azokat, kiknek nem voltak józárú ajtaik, nem voltak táblákkal ellátott kettős ablakaik, függönyökkel ékeskedő ágyaik s fát, tüzet nem láttak kályháik! Ah, a hideg valami borzasztó; az év szép szakában a nyomor felényi, mert ekkor a lég kissé enyhültebb, igazi jótétemény minden-

kire nézve, mely élteti az embert; de a télnek hideg lehellete, az az erős és metsző szél, mely az öregeket megreszketteti és a szegény anyákat kisdedeikkel együtt sirásra indítja, oh az rettenetes kin! — De tudják-e azt a vagyonosok?...

Esti tíz órakor B..... gróf palotájának ablakából vakító fény ragyogott ki; nagy világos szemeknek gondolta volna az ember, melyek az éjbe tekintettek ki s az álomra lecsukódni nem akartak. Az ünnepiesen megvilágított háznak ragyogványa piros viszfényt árasztott a hóra, és egy elhunyt arezáni mosolyhoz hasonlított. A kocsikból, melyek a lépcsőzet födele alatt megálltak, puha szőnyegekre virágok- s gyémántokkal feldíszített hölgyek léptek ki; de körülök még hiányzott egy, s ennek távollétét a gróf is észrevette. Éjjél felé kiment, hogy megtekintse, vajjon jó-e már; mert az ő atyja halála előtt így szólt hozzá: „Az én öreg hadi társamnak, W..... bárónak leányát igen kívántam volna leányomnak nevezhetni; ő szép, gazdag, eszes és erényes. Az ő atyja és én egyszernél többször álmodoztunk az ő eljegyeztetéséről.“ — Azért Vilmos igen kívánta volna őt ezen ünnepélyen látni. Midőn a küszöbön állt, hogy nézze, vajjon jó-e, és egy asszony jött hozzá karján nyöszörgő kisdedével, boszusan így kiálta:

— Üzzétek el ezen koldusnőt!

— Ah méltóságos ur, fázom és éhezem!

— El innét! én reggel kiosztottam az alamizsnát.

— Nyujtson, az Istenre kérem, valami kis segélyt, hogy kenyeret és egy kevés fűteni való fát vehessenek! Oh édes Istenem! gyermekem éhen hal különben!...

E pillanatban robogott be az oly igen várt hölgynek ékes hintaja az udvarba: a koldusnőnek távoznia kelle; ismét visszajött, midőn a pompás hintót tovaröpték a délezege mének. Igen, igen, visszajött megint, de az ő kisdede nem nyöszörgött többé, elaludt örökre... Ő is érezte a gyötrő éhség daczára is, hogy szempillái nehezuálnak... Leült a lépcsőzet tetője alá... Sürü hópelyhek estek. A szolgák egyike itt találta s kiüzte innét: de a szegény teremtmény nem birt tovább menni, tagjai megmerevültek. A durva szolgák eltaszították az udvarajtóig; itt az ajtóoszlophoz támaszkodva leült, gyermekét melléhez szoritotta, de az nem sirt többé, hideg, megmerevült, holt volt már! De ő ezt nem tudta. A havon elterülve, ő is elaludt, hogy többé fel ne ébredjen. Mielőtt elhunyt, még egyszer feltekintett a gazdag palotájának ragyogó ablakaira, még látta a pazar fénynyel feldíszített hölgyeket azok előtt tán-

ezolva ellebegni. Ah, ha az itt szemléletre kitett gyöngyökből csak egyetlen egyet kaphatott volna is! — Aláírás nélkül, annak árán fát vehetett volna, hogy megmelegedjék, és szegény gyermeke részére kenyeret és meleg takarót, de mitsem kapott!...

Midőn Vilmos egy hercegnőt, a ki bálját jelenlétével megtisztelte, annak kocsijához kísérni akart, valamiben megbotlott, mi ott a hóban feküdt, és e miatt szidta a szolgálát. Ezek a hóra tekintettek, és a keményen megfagyott hó alatt a hideg áldozatai, a koldusnő és gyermeke feküdtek.

A zene harsány zaja, a táncz és örömek daczára is megtudták a fényözönétől ragyogó, virágillattal telt s kellemesen befűtött teremben a koldusnő borzasztó halálát; mégis mutatkozott némi szikrája a részvétnak, és a nyomor iránti tiszteletből a táncz megszűnt és a vendégek eltávoztak. Midőn Vilmos már egyedül maradt, lement, hogy a holtat, mely épen a házba vitétt, megnézzé. — Asszonyok hóval dörzsölték a testet, de már késő volt minden ily kísérlet. — Oly nagy volt az utolsó halálküzdelem ereje, hogy az asszonyok csak nagy nehezen bírták a megfagyott anyának holt mellétől a kis gyermeket leszakítani.

Vilmos egy óráig állt a holttetem mellett. Erre dűhe folgerjedtében letépte a terem asztalairól a virág-

koszorukat, eltiporta azokat és aztán szobájába zárta magát; kísém mehetett be hozzá, s a következő reggel is bezárkozva volt még. — Ezen magányában egy elhatározást értelt meg lelkében: anyjának képe előtt egy fogadást tett.

Kórházat alapított; midőn az építés ugy bevezetett, hogy többé misem hiányzott, Vilmos az általa emeltetett s alapítványával ellátott kórodában szolgáló rendtárs lón, és öt év múlva a szent-élet hírében mult ki, miután előbb az alapításból fönmaradt gazdag vagyónát a szegényeknek hagyta volna.

A jámbor alapítvány pontjait, melyet neki köszön szülővárosa, maga Vilmos szerkesztette; ezekben a többi közt ez is előfordul:

„Mindenszentek ünnepének napjától egész szent Márk evangéliuma napjáig, vagyis ápril 25-ig a fogadalom szállodájában két befűtött szoba legyen, melyek a szegények részére éjjel s nappal nyitva legyenek. Délben s esti hét órákor meleg leves adassék nekik.

„Az anyák és gyermekek ápolását az irgalmasnénék veszik át.

„Azonkívül karácsonkor évenként fa és takarók osztassanak ki a város szűkölködői között.”

Karesu Arzén.

Garibaldi hadjárata Roma ellen 1867-ben.

VI.

Franciaország már többé nem tűrhette a flórenzei kormányt a forradalommal való összejátszását. Napoleon császár figyelmeztette Victor-Emanuelt a veszedelem nagyságára. Az olasz király belátta, hogy vagy vissza kell vonulnia vagy elvesznie. Azért october 27-dikén proclamatiót bocsátott közzé, melyben hirdette, hogy a garibaldisták akaratára ellen támadták meg a pápai államot. Europa tudja, mondja többi közt, hogy mi a pápa lelki hatalmát tiszteljük; Olaszország híven ragaszkodva kötelezettségéhez, nem akarja a békét felforgatni.

Midőn azonban Victor-Emanuel kétszínű proclamatiója megjelent, a francia hivatalos lap már jelentette, hogy „szemben a forradalmi bandákkal, melyek újra megtámadják ő szentsége birtokát, a császár visszavonta azon rendeletét, hogy a Toulonban levő hadseregek távozását Romába felfüggesztette. Samsón az admirál hajójelt adott már az elindulásra, négy órákor a hajók, melyek a francia hadsereget szállították, már elhagyták volt a kikötőt.

Ezen idő alatt Garibaldit Flórenzből egy külön vonat vitte Folignóba; itt újra figyelmeztették, hogy tovább mennie nem szabad; ez is szinlett intés volt.

Midőn a francia sereg utban volt Roma felé, a garibaldisták már ugyszólván az örökkváros falai alatt tanyáztak, a távirtdai sodronyokat elmetszették, Flórenzeben tehát nem tudhatták, hogy mi történik Rómában, mégis az olasz királyság fővárosában nagy falragaszok hirdették, hogy „Rómában kiűtött a forradalom.”

Szóval, minden odamutatott, hogy nem Victor-Emanuel az ur, hanem Garibaldi. Tetszése szerint háborút izen; a flórenzei kormány akkor fogatja el őt, midőn a kalandort veszély fenyegeti; Caprerában hét hajóval őrizteti; Garibaldi azonban ak-

kor szokik meg, mikor neki tetszik; egyenesen a királyi fővárosba megy, s a király különös vona ot ad rendelkezésére, hogy a pápa államait megtámadja.

A romaiak becsületére legyen mondvá, hogy számosan fegyvert ragadtak, s a zuavok soraiban Garibaldi ellen harezoltak. A romai önkénytesek vezére Lancellotti herezeg volt.

Az ellenség Roma kapui alatt volt.

Ejjel a népkapu előtt a svájezi karabélyosok és a garibaldisták között véres harez fejlődött. A sebesülteket bevitték a városba. Halottjaik közt Cairoli Henrik, Garibaldinak egyik legvakmerőbb tisztje.

A garibaldista foglyoknál rendes fegyver volt, épen olyan, minőt a királyi katonák viseltek; sok pénz is találtak náluk.

Garibaldi october hó 29-kén újra dühös proclamatiót tett közzé.

A francia flotta azonban már 28 kán a civita-vecchiai kikötőbe ért. De Fallly a francia hadsereg vezére proclamatiót bocsátott ki Romában, jelentvén, hogy Napoleon császár a szentatya védelmére küldötte őket.

A romaiak szabadabban lélegzettek, az örök városban a esend teljesen helyreállott.

Most következett be a mentanai csata, mely a garibaldistákat teljesen tönkretette. — Ezen örökké dicső esatáról a pápa hadügyministere Kanzler tábornok a következő jelentést tette:

„Sürgetően szükséges volt, elhatározó esapást intézni a garibaldisták ellen, s ekkép ezek merészségének véget vetni. Elhatároztam tehát, hogy egy hadoszloppal, mely ne legyen sokkal gyöngébb a garibaldisták erejénél, ezeket azon helyen támadom meg, honnét Roma elfoglalására s ándékoztak megindulni. Mi-

után tervemről értesíttem a francia parancsnokló tábornokot, de Failly grófot, ez azon ohajtását fejezte ki, hogy engem egy francia hadoszloppal támogathasson, mely biztosítsa csapataim két szárnyát a Tivoliban levő garibaldisták ellen. — A

Polani százados alatt 117 emberrel), egy század dragonyosból Cremona százados vezérlete alatt, egy század mérnök csapatból (80 ember) s 50 csendőrből, összesen 2913 emberből állott. — A francia csapatok, Polhés dandár-tábornok parancsnoksága

„Babylon romjai“ (I. „Műjság“ rovatban.)

pápai hadoszlop, de Courten gróf parancsnoksága alatt két zuáv zászlóaljából (1500 ember Allet ezredes alatt), egy zászlóalj karabélyosból (520 ember Jeannerat alezredes alatt), a romai legio egy zászlóaljából (540 ember d'Argy ezredes a.), egy ütegből (6 ágyú

alatt két vadász zászlóaljából (Comte őrnagygyal), az első sorozred egy zászlóaljából (Frémont ezredessel), a 29-dik sorozred egy zászlóaljából (Saussier alezredessel) s az 59-dik sorozred egy zászlóaljából (Berger ezredessel), továbbá a 7-dik lovas-

vadászrezd egy szakaszából (Vedersbach-Tor vezénylete alatt) s egy osztály pápai dragoniosból, végre félütegéből állott. Ezen hadoszlop létszáma 2000 főre ment s így a két hadoszlop együttvéve körülbelül ötezer emberből állott. Ezen haderő nov. 3-án reggeli 4 órakor indult ki a Porta Pian át és Mentana felé vette útját.

Háromnegyed egykor előhadunk, Mentánától 4 kilométernyire, a garibaldista előőrökre bukkant, kik igen előnyös állást foglaltak a magaslatokon, melyek előnyomulási utunk felett uralkodtak. Zuávjaink minden tétovázás nélkül az ellenség első vonalára törtek, mely ellen csakhamar az egész zuáv ezred komoly működésbe jutott. Ezen első összeesapásnál nem sok tüzelés történt; mert az ellenség, hirtelen támadtván meg szuronyal, csakhamar a legközelebbi dombokra vetett vissza ezen összeütközésnél, de Veaux százados elesett, ki százada élén egy puskagolyóval szívén találta. A rohamot a karabélyosok egy százada a bal-, s a többi karabélyos a jobboldalon támogatta. Csaknem ugyanakkor a legio két százada, sűrű tüzelés által elűzte a közeli bokrokból az ott elhelyezve volt garibaldistákat, kik balszárnyunkat heves tüzeléssel igen nyugtalanították.

Az első harezvonalból kiűzött ellenség egy fedett állásban szedte össze magát, s nagy tömegekben foglalt helyet a Vigna Santucci falkeletére mögött; de e helyet is a zuávok ellenállhatlan rohammal rövid idő alatt elfoglalták.

Miután a hadoszlop a Vigna Santucci magaslatára érkezett, ott egy vet- s két franczia ágyu állított fel, melyek löni kezdték a mentanai várkastélyt, mialatt a többi ágyuk más kedvező fekvésű dombokon balfelől helyeztettek el. Derék gyalogságunk folyvást gyorsabban nyomult elő Mentana felé, s az erődített kastélytól jobbra-balra tért foglalni törekedett. E pillanatban az ellenség két erős hadoszlopot fejtett ki, két szárnyunk megtámadására, s pedig különösen a a jobbszárnyon sikerrel, mint-hogy a karabélyosok zászlóaljja, mely egy olajfa-ligetbe nyomult, ott két tűz közé jutott; azonban jelentékeny veszteségei daczára sem hagyta oda az elfoglalt tért. Ezen roham alkalmával de Courten ezredes megsebesült, s egy lovat is kilöttek alóla.

Fél négyre volt hajnalban, midőn d'Argy ezredes a római legióból, ki a centrum támogatásával volt megbízva, és csak esekély számu legénység fölött rendelkezhetett, Polhés tábornokot felszólította, hogy mindkét szárnyunkat támogassa. A francziák, kik ezen pillanatig türelmetlenül szemlélték a mi előnyomulásunkat, az ő szokott vitézségökkel vetették magukat az ellen-

ségre, kiknek hadoszlopai bennünket körülkeríteni szándékoztak. A francziák által kifejtett gyilkos tűz, a garibaldistákat visszavonulásra kényszerítette. Frémont ezredes egészen a Mentana mögötti magaslatokig hatolt, Saussier alezredes pedig csapatával egészen Monte-Rotondo közelébe nyomult. Ez alatt a várkastély lövetése három ágyuból folyvást tartott. A gyalogság, mely több óra óta minden támadást visszavert, Mentánát az ellenség heves tüzelésének daczára mint vasgyűrű vette körül. Ekkor elérkezettnek tartottam a pillanatot arra, hogy még az éj bekövetkezése előtt végleges roham-támadást vezényeljek, kiadtam a szükséges parancsokat s egyszersmint értesítettem Polhés tbkot, ki Berger ezredessel és két zászlóaljjal bátran előrenyomult, az ellenséget a szomszédos szőlőnegyekből kiűzte, mindazonáltal az eltorlaszolt helységben, mely az egyes házakban elrejtőzött számos ellenség által védelmezett, tért nem foglalhatott.

Mínthogy a támadás főzélja eléretett, az ellenség összes állásaiból kiveretett, Mentanába szorult s iszonyu veszteségei miatt demoralisálva volt, a Mentana elleni rohamot, melynek az éj beálltával kellett volna történnie, a következő napra halasztottam, annál is inkább, mínthogy a visszavonulásra többé egy ut sem állott az ellenség számára nyitva, s nyilvánvaló volt, hogy inkább megadja magát, mintsem új támadásra engedje kerülni a dolgot. Ezen előrelátás helyesnek bizonyult, mert 4-én reggel egy parlamentair jelent meg alkudozás végett. Monte-Rotondot a garibaldisták éjjel kiűritették, s a francziák megszállották. Garibaldi és fiai a csata alatt soha sem mutatták magukat az első vonalban, többek állítása szerint Monte-Rotondóba, innen pedig egész sietséggel a határon át vonultak vissza. A veszteségek a Courten-hadoszlopban a zuávok részéről 24 halott, 57 sebesült, az előbbieik között Veaux kapitány, az utóbbiak között Jacquemont hadnagy és du Jardin alhadnagy; a romai legiónál 6 sebesült; a carabinieri esterinél 5 halott, 37 sebesült, az utóbbiak között Castella őrnagy, Devorschek alhadnagy; a tüzérségnél 1 halott, 2 sebesült; a dragoniosoknál 1 sebesült, összesen 20 halott, 103 sebesült. A Polhés-dandárnál: A 2-dik vadászzászlóaljnál 6 sebesült, az 1. ezrednél 2 sebesült; a 29. ezrednél 5 sebesült; az 59. ezrednél 2 halott, 1 eltűnt, 22 sebesült, közöttük Morambat kapitány és Blanc hadnagy; a lovas vadászoknál 1 sebesült, összesen 2 halott, 1 eltűnt és 35 sebesült. A garibaldisták vesztesége 1000 halottra és sebesültre rug, a foglyok száma 1398.⁴

Fűssy.

Gyémántvonások

IX. Pius szentséges atyánk életéből.

(Mastai, mint pápa.)

A pápa fogadtatása Gaetában.

November 25-nek reggelén lépte át IX. Pius Gaeta kis városnak határát hol száműzetésének hosszú napjait volt átélendő. — Egy szerény takarékos ház, a „Kis kert“ szálloda (l'hôtel du Jardin) fogadta be a magas száműzött vendéget. Első teendője volt a nápolyi királylyal megérkezését tudatni. A levél így hangzott:

„Felség! A szentsék és a vallás ellenei diadalmaskodának Róma fölött. Hogy az anyaszentegyház feje személyét s méltóságát a bántalmaktól megmentsé, hogy jelenléte által az elkövetett s elkövetendő féltelenségeket ne látszszék mintegy helyeselni, kénytelenítve érzé magát a fővárosból távozni.

Nem tudom, hogy a Mindenható akarata, melynek magamat alázasatos lélekkel alávetem, a föld melyik pontjág veze-

tendi bolyongó lépteimet. Ideiglenesen azonban néhány bizalmas s hűséges emberemmel Felséged államába vonultam vissza.

Nem ismerem Felséged irántami indulatát: azon esetben ha jelenlétem Felséged államában politikai ellenségeskedések tárgya lehetne, s így az alattvalók nyugalalmát megzavarná, kötelességemnek tartom, kijelenteni, miszerint kész vagyok elhagyni a nápolyi területet.“

A levél kézbesítésére Spaur gróf ajánkozott. Rögtön elindulván, még az nap este Nápolyba érkezett. — A fájdalom s öröm vegyes érzete tükrözött vissza Ferdinand arcán, midőn a pápai küldetés okát megtudá: „Követ ur, mondá Spaur grófnak, a választ magam viendem meg a szentatyának.“ S időt nem vesztve azonnal elrendelé, hogy másnap reggel hat órára a „Tancred“ és még 2 hadi gőzös legyen készen rendelkezésére.

November 26-án délutáni egy órakor érkezett a király Gaetába, s csakhamar buzgó s istenfélő neje, aztán Aquila gróf s Don Sebastian infans s más számos fő uraktól környezve egy osztály granátos kíséretében a „Kis kert“ szálloda felé vevé útját. — A lakosok bámulva kérdezők egymástól a király jövetelének okát. A meglepetés minden arezon olvasható volt. — IX. Pius oly jól meg tudá tartani, „incognito-ját“, hogy még a szállodában sem gyaníták a pápa jelenlétét. Azonban a gondosan megőrzött titok csakhamar el lőn árulva.

Nem kísértjük meg leírni a király találkozásának első pillanatát a pápával. Ezen megható jelenet a toll erejét fölmúlja. . . S valóban minden közreműködőt a kedélyek meglágyítására: helyiség, melyben a találkozás történt; a szokott udvari illemszabályok mellőzése; — a közönségesen divatos pompa hiánya, mondom, mind e megható egyszerűség elfogta a pápa szerencsétlensége iránt oly nagy részvételt lévő szíveket. A hercegnők a szentatya lábaihoz borultak: a királynő köszönetet rebegett a pápának, hogy menekülése helyül a nápolyi állam-területet választá; Ferdinánd király felajánlá neki egész országát, minden javait mindaddig, míg a szentatya ismét mint tárt karokkal várt fejedelem térhet vissza szeretett Rómájába. A szentatya könyváradat közt önté ki szívérzelmeit e nemes-szívű, meleg fogadtatásért, s végre megáldá mindnyájokat.

Másnap nem kevésbé érzékeny jelenet várakozott a közönségre. — IX. Pius Gaeta főegyházába vezetteté magát, hogy a Mindenhatónak, ki anyaszentegyházát s ennek látható fejét semminemű szorongattatások közt el nem hagyja, ünnepelesen hálát adjon. — A nápolyi király egész udvarával megjelent a hálaadásra. A legméltóságosabb oltáriszentség kitéteték. — A szentatya az oltárhoz közelíté, hogy a hívők jámbor seregére a kenyér-szín alá rejtőzött Istenemberrel az áldások termékenyítő harmatát hintse szét. — S ime! mindnyájok legnagyobb meg-

lepetésére az elfogultságtól rezgő, de a szent buzgóságtól lekesített hangon ezen imát hallák rebegni az irgalom Istenéhez: „Mindenható, örök Isten, felséges Atyánk s Urunk! ime lábaid-hoz borulva esdekel előtted lelke mélyéből méltatlan helytartód, hogy áraszd rá fénylő trónod magaslatáról áldásod teljét. — Nagy Isten! támogasd lépteit, szenteld meg szándékát, igaz-gasd elméjét, kormányozd cselekedeteit. Oh, vajha itt, hova őt esudálatos utaidon vezérléd, vagy aklod bármely részében méltó eszköze lehetne a Te s anyaszentegyházad dicsőségének, mely most, fájdalom, elleneid fosztogatásainak van kitéve. — Ha annyi bántalom keltette igazságos haragodnak enyhítésére utolsó szolgád életét kedves áldozatul tekintened, ime! ezen pillanatban felajánlja azt neked: Te adád azt neki, egyedül Hozzád tartozik azt Uram tőle el is venni, midőn az Neked tetszik. De oh Teremtő Atyám! Engedd, hogy a te dicső-séged ragyogjon, anyaszentegyházad győzedelmeskedjék! Vezesd a jókat, támogasd a gyengéket, s mindenható kezéd éb-reszse fel azokat, kik a sötétség s halál árnyékában szuny-nyadnak.

„Áldd meg az egész bibornoki testülettel az egész püspöki kart, hogy mindnyájan szelid törvényed útjain haladva, teljesít-sék a népek megszentelésének üdvös munkáját, akkor remélhet-jük, hogy nem csak földi vándorlásuk útján vagyunk megmentve a gonoszok támadásai s a kísértetek töreitől, hanem egyszersmint, hogy méltók lehessünk az örök biztosság menhelyébe léphetni! Hogy itt segedelmeddel mindörökké mentek s szabadok lenni érdemesítettünk!“

Ezen ima alatt, mely inkább az égből, hogysen a földről látszott jőni, minden szemből megeredt a könyük árja, s zoko-gásban tört ki minden szív. — E megható jelenet volt zárszava azon eseményeknek, melyek csak az imént multban történtek...

(Folytatjuk.)

Közli Fischer Lajos.

Képek a kereszténység multjából.

Szent Kelemen pápa.

(Vége.)

A szeretet Istennel egyesít, mindent egyetértésben es-lekszik, nem ismer szakadást, nem lázad fel; a szeretetben nincs felfuvalkodott; a szeretet által lettek tökéletesség Istennek választottai. Szeretetlen fogadott az Ur magához. Irántunk szeretetből Isten szent akaratát teljesítve, adá szent vérét éret-tünk Krisztus; testünkért testét, lelkünkért lelkét adá. Ohajtsuk tehát és könyörögjünk, hogy hozzá méltólag élhessünk szeretet-ben, de nem az emberi hajlamok szerint. És ti, kik okai valátok a szakadásnak, tartsatok töredelmet! Boruljatok térdeitekre, ha-joljon meg szívetek; tanuljatok alárendeltek lenni! Vessétek el a nyelv, nagyravagyó, büszke és túlradó öntetszés hangjait, mert áldásosabb reátok nézve, ha kicsinyek vagytok, de az Ur nyájában megőrizve maradtok, mintha fenhéjazó lélekkel abból kiszakitta-tok.“ — A kegyelem műveként mutatja be Kelemen az igazság megismerését. Jézus Krisztus kinyilatkoztatása, s a kereszté-nyek egyetemes eselekvényeiből, mint mely ez ismerethez csat-lakozik. Azonban a hitet, mely a kinyilatkoztatásból virágzik, nem mint pusztá bizalmat tekinti, mely az erény előtt erőtlentül háttérbe szorul. „Mi — így a szent pap, — kik kegyelme által Krisztusban hivatva vagyunk, nem magunk erejéből, nem belá-tásunk, bölcseségünk, jámborságunk vagy tetteink által, melye-ket szívünk tisztaságában eszközlünk — igazulunk meg, hanem a hit által, mely által Isten kegyelméből minden igazak meg-igazultak; Övé legyen tehát dicséret és dicsőség mindörökké.“

De hát mit eselekedjünk? Lankadni engedjünk a szeretetet, s hanyagok legyünk jó eselekedeteinkben? Oh ezt ne engedje az Ur! hanem egész lélek és egész erélyvel siessünk minden jó eselekedet véghezvitelére, mert az Ur és Alkotó örömet találja műveiben.

Tehát az ő hasonlatosságára örömmel teljesítsük szent akaratát, s az igazság eselekedeteit teljes erőnkben eszközöljük.

És míg a farkas fogait a nyájra csatogtatá, s a legszebb, legfehérebb juhoskákat szétszaggatá, egyszersmint a juhosk közöl is találkozta, kik megmételyezni akarták társaikat; és az örök jó pászor helytartója, egyik kezével megáldá azokat, kik örömmel áldozák fel magukat, más kezével azokat gyógyitá, kik a fensőbb hatalommal daczolva — Isten végtelen irgalmá-nak ellenszegültek.

Ily betegek mindig valának az egyház kebelében, és a gondos jó anya legkitartóbb türelem- és béketűrőssel igyekezett javítani őket, s megtérésüket remélve, javulásukat a legben-sőbb örömmel üdvözlé, s ha talán beteges állapotukban megma-radtak, s minden javító eszközöket eltávolítottak maguktól, mindig kimondhatatlan fájdalommal gyászolta őket. Ez utóbbi fájdalom nem volt osztályrésze Kelemennek — a szent pá-pának — s levele még holta után is hosszú évek során olvasta-tott fel a korinthusi egyházban, hogy annak híveit az egység-, és szeretetben megőrizze.

Igy végződik az üdv első százada, áldás, kegyelem, fenség, szeretet, és erényekben túlaradólag, s hasonlíthatatlanul gazdag század épen úgy mint kezdődött, a betlehemi barlangból, a római barlangokba; — akkor Herodes, most a herodesi pogányság kegyetlenkedik; — akkor mindenfelé az ártatlan gyermekesék vére, most a szent vértanúké áztatja a földet; — akkor a barlangban az örök atyának megszületett fia, kít a pásztorok, Kelet bölcsei, a királyok imádnak, gyengéd gyermek a szűz Anyának, az öröktől választottak, a Szentlélek szeplőtelen jegyesének ölében: most a katakombák sötét ölében az örök

Atyának megszületett fia, még mélyebben mint egy siránkozó kiseded alakjában elrejtve, s azért még mélyebb érzellemmel imádatva, egy ébredő, hit után sovárgó világ által, mely minden rang-, nemzetség-, és népekből hozzá siet, hozzá, ki a Szentlélek által megvilágosított, öröktől fogva választott jegyesének, az egyháznak védelme, s lakába jő, hogy őt hirdesse, és bemutassa a föld minden népeinek, és minden következő évezredeknek. És boruljunk le az Ur irgalma előtt s áldjuk, magasztaljuk, s dicsérjük I-tent, ki megadá a kegyelmet, hogy az egyháznak fiai, ez áldás, és kegyelem birtokosai lehetünk. **Támár Imre.**

Mi újság?

— „**Babylon romjai.**“ A romok, melyeket mai képtünk (117. l.) feltüntet, az ó kori világnak egyik leghatalmasabb városából maradtak fön. — Hogy minő lehetett e város, melynek kerülete 180 ezer láb vala, a várfalokról is képzelhetjük, melyeknek szélessége 75, magassága 300 láb volt. — Száz érczkapura nyílt a város. — A most is fönálló roppant torony, melynek magassága 372 láb, Belus hamis isten tiszteletére épült.

Babylonnak is népe elvetemültsége miatt el kellett pusztulnia, mint Dávid és szavakkal megjósolta: „Babylon leánya te is elpusztítottat!”

Az egykor hatalmas város helyén most kigyók, a romdőlésekben denevérek és baglyok tanyáznak. Egykor a hatalmas Eufrát folyó folyt rajta keresztül, ma annak csak egy kis ere foly a romok között.

— A budai királyi udvarban megtették mindazon előkészületek és intézkedések, melyek elkerülhetlenül szükségesek a bekövetkezendő esemény alkalmával. — Ő felsége a királyné jó egészségnek örvend és naponkint folytatja még sétáit. Az udvari személyzet is szaporodott; s még folyton várnak Budára vendégeket, valamint a küludvarok követét is.

— A királyi magzat szerencsés születése alkalmából számos megkegyelmezések fognak tetetni; a hatóságok utasítva vannak a megkegyelmezésre érdemes bűnösök neveinek azonnali fölterjesztésére.

— Királyné ő felsége a „Budai jótékony nőegylet,” s ez által alapított nőápoló-intézet felett a védnökséget legkegyelmesebben elvállalni, s egyszersmint ezen egylet s tagjainak igen üdvös tevékenysége felett a legmagasb elismerést kijelenteni méltóztatott, azon legkegyesebb ígérettel, hogy az egylet tevékenységét minden időben szívesen elősegéli s gyámoltani kívánja. Miről ő nagyméltósága báró Sennyey Pálné mint az egylet elnöknője, ő felsége magas udvarmesteri hivatala által e hó 3-kán értesítette.

— Ő Felsége a király ft. Ráth József budavári plébános urat m. hó 29-kén szent Margitról nevezett bélai apáttá legkegyelmesebben kinevezte.

— Ő felsége a királyi magzat születése után még három hónapig fognak körünkben maradni s ez idő alatt hol Budapesten, hol Gödöllőn tartózkodni. A nápolyi királyné is huzamos ideig még itt fog maradni.

— (Nagybecsű ajándék.) A pápa ő szentsége a nápolyi királyné által ő felsége a magyar királyné számára egy nagybecsű ereklyét küldött, melyet ő szentsége a nápolyi királynénak a bucsu-audientia alkalmával személyesen kézbesített, egyszersmint apostoli áldását is küldvén; miértis ő felsége a magyar királyné távirata útján mély köszönetét fejezte ki ő szentségének.

— Összes főpásztoraink székhelyeikre utaztak, de az udvari örvendetes esemény napja után a közelebb és vasút mellett lakók táviratilag értesítette, a királyi magzattal megkeresésére mégis ide fognak érkezni.

— A budai kath. legényegylet válogatott küldöttsége a hercegprimásnál márcz. hó 29-én tiszteletgétvén, ft. Pellet József elnök meleg szavakban tolmácsolva a küldöttség háláját azon főpásztori kegyességért, melylyel ő hercegsége, a fővédnökség kegyes elvállalásával az egyletet atyai jó indulatába

fogadni méltóztatott. Ő hercegsége a küldöttséget, melyben majdnem minden czéh elüljáróra és iparosaink jelesbjei képviselve valának, kegyteljesen fogadta, szívből örvendett az egylet megalakulása fölött, saját tapasztalásából merített példák-al szívrehatólag fejtegette az egylet nemes czélját, sikerdus működését, felkérvén a jelenlevőket az egylet czéljainak hathatós előmozdítására, melyekhez azonnal 100 frtal nagylelkűen járulni kegyeskedett. — Ő hercegsége szavai oly hatást gyakoroltak a jelenlevőkre, hogy távozáskor legott tek. Blum János lovag az egyletnek azonnal 50 frtot ajánlott föl; B a g ó Márton nyomdász az összes egyleti nyomtatványok ingyenes előállítását, E r e c h e g y i Ferencz kir. udv. könyvkötő azoknak ingyenes bekötését, Hofhauser Lajos építőmester több rajzmintát és az erre vonatkozó folyóiratok előfizetését, a czéhek érdemes főnökei pedig őszinte támogatásukat ígérék.

— A kaposvári gymnasium alapjára az esztergami főkapitán újból 1500 forintot ajánlott.

— Szombathelyről írják nekünk, hogy tek. D e z s ö József ur, e városnak egyik derék polgára Sopron megyében, Répezeszemerén édes atya után egy 4786 négyszög ölből álló földbirtokot öröklővén, nemes szívtől indítatva nevével együtt elhatározták, hogy ezen birtokot egy alapítványi levél mellett a répezeszemeréi lelkész- és mesternek engedik át oly formán, hogy a lelkész abból 3000 négyszöglet kapván, köteles legyen az alapítók szülői- s rokonaikért évenként egy szentmisét mondani. A répezeszemeréi mesternek pedig 1786 négyszöglet adatván ő a főnebb érintett szentmiséken orgonáljon, s azonfölül kötelességévé tétetvén négy szegény gyermeket díjtalanul tanítani. — Az ezen ételemben szerkesztett alapítólevél a győri püspök ur ő méltósága által meg is erősítetett. — Ugyan-e kegyes adományozók egyuttal a r. szemeréi templom kijavítására még 50 frtot adtak készpénzben. — Isten fizesse meg!

— A v a i s z k a i egyház kegyurnője özv. G r o m a n n é szül. Cseh Emilia urhölgy ő ngsa a vaiszkai templomot egy sajátkezűleg huzott fényes misemondó ruhával s két vánkossal ajándékozta meg; K u s s e v i e h Julia kisasszony pedig egy esinos oltárterítőt készített ugyanazon templom részére. Ezen ajándékokat az teszi még becsesebbé, hogy mind a két adományozó vallásos buzgalma tette azt az Ur oltárára.

— É h s é g T u n i s b a n. Szörnyű éhség dühöng Tunisban, mely járványos betegséggel szövetekezve, napról napra szaporítja áldozatait. A Tunisból Susába vezető ut borzasztó látványt nyújt. Minden lépten éhhalál áldozataivá lett hullákkal találkozik az utazó, melyek a kutyáknak esnek martalékkul. — A levegőt a fölhalmozott holttestek büze megmérgezte s még Susában is napokon át eltemetlenül hevernek a hullák.

Adakozások.

Pápa ő Szentsége részére: frt kr

Gebhardt Imre paksi közbirtokos	1	—
A zajtai kötelei iskolás gyermekek	1	—
Lovászpatonáról: a szentsír öreinek	5	—
„ „ a keleti keresztényeknek	5	—

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, 1868. Nyomatott Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál (Barátok tere 7. sz.)